

RUS TILI FANINI O'QITISHNING ZAMONAVIY USULLARI

Shaimova Svetlana Aleksandrovna

Sirdaryo viloyati, Boyovut tumani, 15-sonli maktab, rus-tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *Oxirgi paytlarda rus tili darslarida kognitiv faoliyat vositalaridan foydalanish va ularning ahamiyati ancha sezilarli darajada faollashdi. Sababi o'qituvchilar mustaqil ta'lim olishda rus tilining ahamiyatini yildan-yilga ko'proq anglab yetmoqda. Rus tilini o'rganish hamma fanlarni o'zlashtirishga yordam beradi. Boshqa tomondan esa, so'zlarga intilish, so'zlarni o'rganishga bo'lgan qiziqish va o'quvchilar soni ortib bormoqda, shuningdek, axborot va muloqot kabi muhim ko'nikmalar takomillashmoqda. Rus tili va adabiyoti darslarida umumiy madaniy, axborot va muloqot kabi muhim kompetensiyalar rivojlantiriladi. Bundan kelib chiqadiki, rus tili va adabiyotini o'qitishda tizimli-faol yondashuvni joriy qilish masalasi dolzarbdir.*

Kalit so'zlar: *ta'lim tizimi, rus tili, o'qitish metodikasi, lingvistik tadqiqotlar, interfaol usullar.*

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborotlashgan jamiyat sharoitida xorijiy tillarni, xususan rus tilini o'qitish jarayoni zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etilishini talab etadi. Ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar rus tili fanini o'qitishda an'anaviy usullardan voz kechib, o'quvchini markazga qo'ygan, uning mustaqil fikrlashi, muloqotga kirisha olishi va nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan metodlardan foydalanishni taqozo etmoqda. Zamonaviy ta'lim jarayonida rus tilini o'qitish faqat grammatik qoidalarni yodlash bilan cheklanib qolmasdan, balki o'quvchining real hayotiy vaziyatlarda tilni qo'llay olish malakasini shakllantirishga xizmat qilishi lozim.

Rus tili fanini o'qitishda kommunikativ yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuv o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishga, ular orasida erkin muloqot muhitini yaratishga qaratilgan bo'lib, dars jarayonida suhbatlar, rolli o'yinlar, dialog va munozaralardan keng foydalaniladi. Bu usul orqali o'quvchilar rus tilida fikrini ifodalashga, savol berish va javob qaytarishga o'rganadilar. Natijada ularning nutqiy faolligi ortadi va tilga bo'lgan qiziqishi kuchayadi.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish rus tili darslarining samaradorligini oshiruvchi muhim omillardan biridir. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, interaktiv doskalar, multimedia taqdimotlar, audio va video materiallar orqali o'quvchilarning eshitish va ko'rish orqali idrok etish qobiliyati rivojlanadi. Masalan, rus tilidagi videoroliklar, multfilmlar, qisqa lavhalar yordamida o'quvchilar tilning tabiiy muhitini his qiladilar, talaffuz va intonatsiyani to'g'ri o'zlashtiradilar. Shuningdek, onlayn platformalar va mobil ilovalar orqali mustaqil mashqlar bajarish imkoniyati yaratiladi.

Interfaol metodlar ham rus tili fanini o'qitishda keng qo'llanilmoqda. “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Bumerang”, “Insert”, “Keys-stadi” kabi usullar o'quvchilarning faolligini

oshirib, ularni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Bu metodlar yordamida o‘quvchilar mustaqil fikrlashga, tahlil qilishga, xulosalar chiqarishga o‘rganadilar. Interfaol darslar o‘quvchilar o‘rtasida hamkorlikni kuchaytirib, jamoada ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, rus tili fanini o‘qitishda kompetensiyaviy yondashuv muhim hisoblanadi. Ushbu yondashuv o‘quvchilarda lingvistik, nutqiy, ijtimoiy-madaniy va kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan. Dars jarayonida hayotiy vaziyatlarga asoslangan topshiriqlar, matnlar bilan ishlash, muammoli savollar berish orqali o‘quvchilarning tilni amaliy qo‘llash qobiliyati rivojlanadi. Bu esa rus tilini o‘rganishda barqaror va puxta natijalarga erishishga xizmat qiladi.

Rus tili fanini o‘qitishda zamonaviy usullardan foydalanish ta’lim sifatini oshirish, o‘quvchilarning tilga bo‘lgan qiziqishini kuchaytirish va ularning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va kommunikativ yondashuv asosida tashkil etilgan darslar o‘quvchilarni mustaqil fikrlovchi, faol va raqobatbardosh shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Tizimli faoliyat yondashuvining asosiy g‘oyasi shundaki, yangi bilimlar har doim ham talabalar uchun mavjud emas. Talabalar ularni mustaqil izlanishlar yordamida kashf qiladilar. O‘qituvchi o‘quvchilar faoliyatini muvofiqlashtirishi, ularni erkin ma’lumot qidirishga yo‘naltirishi, izlayotgan ma’lumotlarni tahlil qilishi va dars masalasini hal qilish yo‘llarini topishi zarur. Rus tili darslari o‘ziga xos kognitiv faoliyat mohiyatiga, o‘ziga xos xususiyatlarga ega. Ushbu mavzu bo‘yicha adabiyotlar rus tili o‘qituvchilari orasida ko‘plab savollar tug‘diradi.

Zamonaviy ta’limning bugungi kunga e’tibor qaratilayotgan eng asosiy jihati – darslarni interfaol usullardan foydalangan holda noan’anaviy tashkil qilishdir.

Boshlang‘ich maktab davri yosh qalblar uchun bilim poydevori qo‘yiladigan davr hisoblanganligi tufayli, o‘quvchilarga, mamlakatimizning bo‘ljak ustozlari bo‘lmish o‘quvchilarning mavzularini ular saqlanib qoladigan tarzda bolalarga yetkazish kerak. Bu davrda o‘zlashtirilishi zarur bo‘lgan fanlardan biri rus tilidir.

Ma’lumki, bolalarda o‘rganishga qiziqish va ta’lim darajalari turli darajalarda namoyon bo‘lishi mumkin. Shuning uchun o‘qituvchining vazifasi talabalarning bilim darajasini oshirish, o‘quv faoliyatini faollashtirish uchun sharoit yaratish, o‘qishga ijobiy munosabatni shakllantirish, o‘quvchilarning to‘g‘ri motivatsiyasi, mustaqilligi va ish faoliyatini takomillashtirishdir. Rus tili dunyodagi eng rivojlangan, mukammal va keng tarqalgan tillardan biridir. O‘zbekistonda rus tili o‘zining tarixiy ildizlariga ega bo‘lib, hozirgacha yangi texnologiyalar, ilmiy va madaniy ma’lumotlar manbai hisoblanadi. Hozirgi vaqtda milliy maktablarning rus tili o‘qituvchilari darslarni o‘tkazish va o‘qitishning yangi zamonaviy usullarini o‘zlashtirishda noan’anaviy yondashuvlarni faol ravishda izlamoqda.

Tillarning qiyosiy tipologiyasi asosida o‘quvchilarning ona tilini bilishi ongli va samarali o‘rganishni ta’minlaydi, o‘qitishning ilmiy-uslubiy darajasini oshiradi va ularni o‘qitishning psixologik va didaktik asoslarini yaxshiroq hisobga olish imkonini beradi. Psixologik va pedagogik asoslar talabalarga rus tilini dastlabki tushunishni o‘rgatishda muhim rol o‘ynaydi.

Rus tili metodologiyasi ilmiy va lingvistik asoslarga asoslanadi. Bu shuni anglatadiki, rus tili metodologiyasi lug'at, fonetika, so'z shakllanishi va grammatika sohasidagi lingvistik tadqiqotlar natijalaridan foydalanadi. Ushbu tadqiqotlar ta'lim mazmunini, ya'ni boshlang'ich sinflarda o'zlashtirish uchun zarur bo'lgan til faoliyatining minimal miqdorini aniqlashga yordam beradi; til faoliyatining xilma-xilligi o'rganilayotgan materialga qarab turli xil o'qitish usullari va usullarini talab qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, rus tili darslarida interfaol usullardan foydalanish natijasida o'quvchilar hozir bo'lishni o'rganadilar, ularning so'z boyligi ko'payadi, ilmiy-nazariy bilimlari yanada mustahkamlanadi. Har bir rus tili darsida o'quvchilar nutqini rivojlantirish samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan muloqot holatini yaratish uchun u yoki bu shaklda o'yin uslublaridan foydalanish tavsiya qilinadi. Ammo shuni esda tutish zarurki, o'yin usullaridan foydalanish samaradorligi o'qituvchi tomonidan o'quv jarayonini to'g'ri tashkil etishga, jumladan, hatto kichik maktab o'quvchilarining psixofiziologik va individual xususiyatlarini hisobga olishga bog'liq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abramova S.V. Maktab o'quvchilarining rus tili bo'yicha dizayn va pedagogik ishlar // Maktabda rus tili. - 2011.
2. Deikina A.D., Yanchenko V.D. Rus tilini o'qitish metodikasi tendentsiyalari // Maktabda rus tili. - 2011.
3. Panov, B. T. Rus tilidan sinfdan tashqari ish / B. T. Panov. - M., 2001.
4. Drozdetskaya G.V. Rus tili va nutq madaniyatini o'qitishda masofaviy ta'lim masalalari // Ta'lim falsafasi. - 2011.
5. L. I. Karaboyeva Boshlang'ich o'zbek maktabida rus tilini o'qitish metodikasi. Toshkent - 2005.